

A S T E F A N A H N H E M

TOBULAI
IŠLAIKYTAS
JAMPOS,
VEIKSMO IR
INTRIGOS
BALANSAS.
CRIME REVIEW

18
laipsnių
šalčio

baltos lankos

Stefan Ahnhem

Aštuoniolika laipsnių šalčio

Iš švedų kalbos vertė Eglė Voidogienė

baltos lankos

Kriminalinio skyriaus viršininkė Astrida Tuveson pasigailėjo iškart, vos tik išėjo iš namų ir užrakino duris. Viduje ryškiai pavasario saulę tramdė žaliuzės, o čia, lauke, šviesa pasirodė daug labiau režianti akis, nei tikėjosi. Jei greitai neras rankinėje saulės akinių, galvos skausmas sudraskys kaukolę į skutelius. Jau įsivaizdavo, kaip Ingvaras Molanderis, atvykęs su vyrukais, atitveria teritoriją ir rankioja jos likučius. Štai ir akiniai – subraižyti ir nusėti pirštų atspaudais.

Šūdų šūdai... Dabar staiga jai prisireikė į tualetą. Kartais pati sau įgrisdavo iki kaulų smegenų. Nebūtų ji: nesusiprato nusišlapinti prieš išeidama pro duris ir įsimesdama raktus į rankinę, kur jų dabar, aišku, nebeįmanoma rasti. Šita rankinė daiktus pradangina ne prasčiau nei Davidas Copperfieldas. Nesvarbu, kiek jų ieškotų – raktai dingo, tikėtina, visam laikui, – susitaikė ji ir nusimovusi kelnes bei apatinius atsitūpė gėlių lysvėje.

Čia, šiaip ar taip, jos kiemas, taigi gali išdarinėti kas tik šauna į galvą. Jei kam nors kas nors netinka, tegu ima ir kviečia policiją. Ji taip nusijuokė nuo šios minties, kad srovė tarp kojų ištiško fontanu.

Šiaip jai galvoj netilpo, kodėl neliko namie, kaip buvo nusprendusi, o prisivertė sėsti prie vairo ir užvesti variklį. Juk

nedarbingumo lapelį jai išdavė vos prieš tris dienas, pirmadienį, o tai visiškai niekis, lyginant su kai kuriais kitais komandos nariais.

Iš dalies tai to avigalvio Gunaro kaltė. Jei ne jis, nieko tokio nebūtų nutikę. Sėdėtų dabar policijos būstinėje su kitais, o ne taip, kaip dabar – drybso namie ir... Pajuto bumbtelint automobilį ir staigiai paspaudė stabdžius. Kas per velniava? Pasukiojo veidrodėlį ir greitai suprato, kad tai ne kas kita, o laiškų dėžutė. Ta, kurią patsai avigalvis užsispyrė sutvirtinti ir įkišo į tokį betono kiekį po žeme, kad ji be vargo išgyventų trečiąjį pasaulinį karą. Tik to ir betrūko. Kaip automobilis atrodė iš galo, net nedrįso pagalvoti.

Keletą kartų pavažinėjo pirmyn atgal, tuomet išsuko į Singio gatvę ir dūmė iš ten kuo greičiau, kol dar joks kaimynas neišlindo paspoksoti. Štai ką ji turėjo omenyje: visa – ta prasme, visa bloga, kas nutinka jos gyvenime, – buvo ne kieno nors kito, o avigalvio Gunaro kaltė.

Pasuko į kairę – įvažiavimu E20 kelin, įjungė automobilių cigarečių degiklį ir iš už durų rankenėlės užkišto pakelio išsitraukė paskutinę cigaretę. Į tabako galiuką įsismelkė ugnis ir Astrida dūmo įtraukė tiek, kiek tik spaudžiant greičio pedalą greittelyje leido plaučiai.

Vos prieš keletą metų ji pati norėjo jį palikti. Šturvalas buvo jos rankose ir Gunaras jau tiek buvo jai įsiėdęs, kad nuotaika sugesdavo vos jį pamačius. Bet jis laikėsi įsisiurbęs, o blėstanti jos meilė pamažu virto gryniausia panieka ir, neilgai trukus, Astrida tapo neapykantos monstru. Kai galiausiai jis priėmė vienintelį teisingą sprendimą ir ją paliko, niekas nebuvo taip, kaip ji tikėjosi. Niekas.

Iš pradžių nesuprato, kas vyksta, – pasigirdo trinktelėjimas, šoninis veidrodėlis jos pusėje atsikabino nuo laikiklio,

pakibo ant plonų laidų ir pradėjo daužytis į kėbulą it išprotėjęs genys. Tada prieš pat nosį pamatė raudoną BMW. Ji papypsėjo, tačiau reaguodamas automobilis tik padidino greitį ir nuo jos atsiplėšė. „Taip lengvai tikrai neišsisuks“, – pamanė Astrida ir, paspaudusi greičio pedalą, netrukus jį pasivijo.

Niekam kitam neįjutė tokios antipatijos kaip staiga praturtėjusiems mažiems šikniams su brangiais automobiliais, ir jai nekilo abejonių – čia tikrai buvo vyras ir jis tikrai visais pamatuojamais matmenimis buvo mažas. Ji aplenkė jį kairiąja juosta, tada įjungė avarinį signalą, vėl persirikiavo į dešinę ir pradėjo lėtinti. Išklėlė policininko pažymėjimą. Tarsi jis galėtų jį matyti. Bet koks skirtumas. Jis sustos, kurgi dės, o tada ji jam ir parodys.

Bet BMW ėmė ir persirikiavo į kairiąją juostą. Pralėkė pro ją, tarsi tai būtų paprasčiausias dalykas pasaulyje. Eina šikt. Dabar tai karas. Dabar, po galais, tai pats tikriausias karas. Ji iškišo kairiąją ranką pro langą ir nuplėšė veidrodėlį, prispaudė greičio pedalą prie purvino guminio kilimėlio ir pasileido į raudonojo automobilio medžioklę.

Po poros minučių jos greitis jau gerokai viršijo leistiną. Tojota korola drebėjo ir visais būdais rodė, kad nebenori tame dalyvauti. Tačiau kontrolė buvo Astridos rankose ir ji vairavo kaip Dievas, jei reikėtų apibūdinti, ir, pravažiavusi dviejų lygių sankryžą Helsingborgo pietuose, vėl jį prisivijo, pradėjo rodyti signalus ilgosiomis šviesomis.

Tačiau BMW nerodė jokio noro sustoti. Tik dar labiau padidino greitį. Akivaizdu, kad nežinojo, su kuo turi reikalų. Ji įkišo ranką į rankinę, gulinčią ant keleivio sėdynės. Kažkur ten tikrai turėjo būti mobilusis. Užčiuopė namų raktus. Pats laikas jiems atsirasti.

Išžvejojo telefoną ir skubiai žvilgtelėjo ieškodama fotografavimo funkcijos. Kur ji, po galais? Sumautas samsungas.

Nekentė jo. Ką jau kalbėti apie tą vos apsipūkavusį pardavėją, it papūga tarškantį, esą „Android“ operacinė sistema daug geresnė nei „iOS“. Galiausiai ji nusileido vien tam, kad užčiauptų tą niektauzą. Na štai, pagaliau įsijungė. Net neaišku, kaip jai taip šauniai pasisėkė.

Astrida iškėlė telefoną, nutaikė fotoaparato akutę į automobilį priešais ir suprato, kad važiuoja tiesiai į kelkraštį. Suklykė ir iš visų jėgų paspaudė stabdį, automobilis pradėjo slysti ir sustojo šonu. Praėjo sekundės dalelė ir užplūdo pypsinių automobilių bei riaumojančių sunkvežimių kakofonija.

„Viskas baigta“, – galvoje sukosi vienintelė mintis. Viskas baigta – gal ir gerai. Vis vien ji tebuvo klimaksinė nevykėlė, daranti gėdą visai komandai.

Tačiau jos rankos nesutiko pasiduoti ir pradėjo kovoti su slydimu sukdamos vairą bei perjungdamos pavaras žemyn. Nepasidavė ir dešinė koja, nuspaudusi greičio pedalą iki galo. It kokioje neįtikėtinoje kompiuterinėje animacijoje Astridai pavyko susigrąžinti automobilio kontrolę. Ji sušuko iš džiaugsmo, o po sekundės jau mėgino nusiraminti it mantrą kartodama, kad viskas kontroliuojama.

Raudonasis automobilis lenkė ją kokiais penkiasdešimčia metrų. Pakėlusį telefoną nuo grindų ir pradėjusi filmuoti, pamatė, kad jis pristabdo ir išsuka išvažiavimu Elinebergo link. Dabar ji greit jį pasivys, o tada, velniai rautų, parodys jam.

Neaišku, ar dėl jos, o gal dėl spūsčių iki pat žiedinės sankryžos, tačiau jis nei iš šio, nei iš to apsigalvojo ir įlėkė atgal į greitkelį akivaizdžiai neketindamas mažinti greičio, nors skuodė tiesiai į Helsingborgo centrą.

Tik pasiekęs Malmės kelią, netoli senosios policijos stoties, šiek tiek prilėtino, nors į raudoną šviesoforo signalą ties

Tredgordo gatve nekreipė jokio dėmesio. Ji irgi nesiruošė pasirodyti prastesnė ir, lėkdama per sankryžą, paspaudė garsinį signalą. Tuomet išgirdo policijos sirenas. „Oho, uniformuotieji pagaliau pabudo. Pačiu laiku.“

Žvilgtelėjo į galinį veidrodėlį – tarnybinis automobilis spaudėsi prie jos. Ji ženklais rodė jiems nusiraminti. Po velnių, tikrai neleis jiems išokti ir lyg niekur nieko perimti operacijos į savo rankas. Šitas pajacas buvo jos reikalas.

Maždaug dvidešimties centimetrų aukščio apvalus fontanas tikro fontano nė kiek nepriminė, labiau gulintį milžinišką mėlyną lėkščiasvydžio diską iš sudaužytų plytelių. Iš skylės viduryje tryško vanduo ir tekėjo per trūkius plytelėse taip, kad nuolat dengtų visą paviršių. Astridai Tuveson jis niekada nepatiko. Nepatiko ir dabar, kai posūkis į kairę Uosto aikštės link išdygo lyg iš niekur ir jo išvengti nepavyko nei numetus telefoną, nei sukant vairą.

Žemas fontanas užapvalintais kampais ir korolos greitis bei atakos kampas sudarė tobulą simbiozę: mašina apvirto šonu, stogu rėžėsi į plyteles. Kai galiausiai mašina it koks beviltiškai ant nugaros tabaluojantis vabalas sustojo už kelių metrų vidury dviračių tako, Astrida atsisėgė saugos diržą ir išropojo iš automobilio.

Velniava... Galva tvinksėjo, o rega... Ar vaizdas buvo dvigubas, ar tik pakrypęs? Šiaip ar taip, normalus jis nebuvo. Jis išsisuks. Ji jautė, kad tas šiknius toliau slys per gyvenimą, tarsi nieko nebūtų nutikę. Tarsi viskas tebūtų nelemtas žaidimas.

Ji žvelgė pavymui raudonojo automobilio, kuris tuoj turėjo pasukti dešinėn, į Kungo gatvę, o tada, labai tikėtina, vėl į dešinę ir dar kartą į dešinę, kad nuvažiuotų priešinga kryptimi.

Tačiau jis nepasuko. Nuskuodė tiesiai pro buvusiam uoste įsikūrusį naktinį klubą tolyn, krantinės link.

„Ką jis išdarinėja?“ Ji leidosi bėgti akmeniniu grindiniu krantinės kryptimi. Viskas aplink sukosi it po daugybės apie savo ašį apsuktų ratų Joninių naktį. Jai keletą kartų susipynė kojos, turbūt galvą bus susitrenkusi rimčiau, nei manė. Bet tai palauks.

BMW šovė tiesiai per krantinės kraštą ir, prieš pūkštelėdamas į vandenį, keletą metrų paskrido oru. Astrida bėgo toliau, matė, kad iš visų pusių atskuba žmonių, būriuojasi prie krantinės. Sustojo likus keliems metrams iki tikslo, atgavo kvapą ir atsikrenkštė.

– Sveiki, čia policija, – tarė ji nustačiusi autoritetingą balsą. – Mums reikės apjuosti teritoriją, prašau pasitraukti į šoną bent per dvidešimtį metrų!

Žmonės pasisuko į ją.

– Taip, su jumis kalbu! Nagi, į šoną, greičiau! – tęsė ji gestikuluodama abiem rankomis.

Beveik visi pasitraukė į šonus ir ji pamatė automobilio galą dingstant tamsiame vandenyje.

– Tai galioja ir jums. – Bestelėjo pirštu į paskutinius nenorėjusius pasijudinti, o tada patraukė prie krantinės krašto.

Vairuotojo nesimatė, tik galybė į paviršių kylančių burbuliukų. Derėtų šokti iš paskos, bet nieko iš to neišeitų. Niekada vandenyje gerai nesijautė, o dabar dar...

– Astrida Tuveson?

Ji krūptelėjo ir vos neprarado pusiausvyros sukdamasi į uniformą vilkintį pareigūną.

– Ar galėčiau paprašyti jūsų papūsti čia? – pratęsė jis ir ištiesė alkotesterį.

Einaras Greidė gurkšnojo garuojančią siauralapio raibsteglio arbatą, kurią dar ryte paliko arbatinuke pritraukti, kad išgautų tą ypač sodrų skonį, kurį suteikdavo tik „Celestial Seasoning“ linijos „Madagascar Vanilla“. Po Helsingborgo ligonine katakombose įsikūrusiame teismo medicinos skyriuje laikrodis buvo išmušęs pertraukos laiką. Einaras pertraukas laikydavo beprasmiškiausiomis darbo dienos dalimis, per jas nelabai turėjo ką veikti, kaip tik pasiruošti tobulą arbatą.

Buvo jau trečiadienis ir kol kas šią savaitę jis sulaukė viso labo trijų visiškai savaime suprantamų mirties priežasčių, kai gydytojo sprendimas atlikti skrodimą tebuvo mokesčių mokėtojų pinigų švaistymas. Visgi savo darbą jis atliko pagal visas šio meno taisykles, o į ataskaitą sukeverzojo ir taip akivaizdžius atsakymus. Negana to, spėjo iš kompiuterio išsitrinti senus laiškus, susitvarkyti kabinetą ir Vudstoko plakatus pakeisti naujais – juos su Franz nusipirko Berlyne, – vaizduojančiais senovinius, spalvotomis gėlėmis išdažytus hipių autobusiukus. Klausimas, kuo reikės užsiimti po pertraukos dar dvi su puse likusias jo pamainos valandas. Jau nekalbant apie visą rytojų ir penktadienį.

Nuo 2010-ųjų vasaros taip ir nenutiko nieko, kas būtų sužadinę susidomėjimą, o toji buvo jau prieš beveik dvejus

metus. Nieko blogo jis žmonėms nelinkėjo, atvirksčiai. Tiesiog jam buvo nežmoniškai nuobodu. Jautėsi lyg nuo treniruočių priklausomas sportininkas, kuriam jau pusmetį neleidžiama pajudėti. Smegenys baigė suminkštėti ir tuoj visiškai susitrauks. Prieš dvejus metus buvo nušluota beveik visa klasė ir jis susipynė tiek kaselių – po vieną kiekvienai aukai, – kad galiausiai atrodė kaip baltasis Snoopas Doggas. Dabar teliko bedvasė žila uodega ir jis rimtai pradėjo svarstyti, gal reikėtų ją nusikirpti.

Jo kolega Arnė Gruvesonas, savaime aišku, jau pasipustė padus ir, pasinaudojęs sukauptais laisvadieniais, šią savaitę nebedirbs. Net kavos normaliai nebespėjo išgerti, išlėkė apsipirkti prieš konfirmaciją ar kažką panašaus. „Šaunu, kad pavaduosi“, – šūktelėjo per koridorių ir pridūrė, kad jei kas nors nutiktų, jis bus pasiekiamas telefonu.

Tarsi jis skambintų Arnei, jeigu *kas nors nutiktų*. Tarsi jis apskritai kada nors sugalvotų skambinti tam netikėliui. Tai, kaip Arnė išvis sugebėjo tapti patologu, buvo mįslė, kurios jis jau seniausiai neteko vilties įminti. „Tingus“ – buvo tik pirmas jo vardas. „Atsainus“ – antras, o „Visiškai niekam tikęs“ – pati tikriausia pavardė.

Buvo labiau taisyklė nei išimtis, kad Arnė ką nors pražiopso. Dažniausiai kokią smulkmeną, nekeičiančią mirties priežasties. Laimei, nereikia būti Einšteinu, kad nustatytum, jog po avarijos mirtis ištiko dėl smarkaus kaukolės sužalojimo, vidinio kraujavimo ar ištaškytų vidurių.

Tačiau kartais nutikdavo taip, kad jis pražiopsodavo daug svarbesnių dalykų. Kaip prieš dvejus metus, kai pačiame tyrimo įkarštyje jis konstatavo, kad viena iš Tornio Solmedalio aukų žuvo įprastoje automobilio avarijoje, nors pasirodė, jog

abi jos akys išdegintos ir sužalotos tiek, kad to jokiū būdu negalėjai palaikyti avarijos padariniu. Atvirksčiai: sužalotos akys ir buvo paaiškinimas, kodėl ji padarė avariją.

O šiandien jis sulaukė naujos avarijos aukos, kuri patyrė išpūdingas gaudynes automobiliais ir galiausiai atsidūrė uosto dugne. Tarsi pačiam Dievui ironiškai sudirigavus, kūnas, aišku, atsidūrė ant Gruvesono stalo, kai jis pats tuo metu buvo užsiėmęs tokiomis įdomybėmis, kaip devyniasdešimt ketverių Gerda Nilson.

Mintis kirbėjo jau visą dieną, bet tik dabar galutinai išvešėjo. O kodėl gi ne? Vis tiek neturėjo kuo geriau užsiimti, tad išmaukė paskutinius atšalusios arbatos gurkšnius ir išėjo iš virtuvėlės.

Ataskaita tokia, kokios ir galėjai tikėtis. Toksikologinė analizė parodė, kad alkoholio kiekis buvo net 2,75 promilės, o tai, aišku, tik pagrindė teoriją, kad auka vairavo išgėrusi ir nuskendo, kai neteko sąmonės automobiliui atsitrenkus į vandens paviršių. Tai, atrodo, patvirtina ir sunkūs sužalojimai veido srityje. Tikėtina, kad viskas taip ir buvo, bet Einaras, kaip jau minėta, vis vien neturėjo kuo užsiimti.

Jis išsitraukė įėjimo kortelę, atidarė lavoninės duris ir, įkvėpęs šalto, sauso oro, pasuko šaldiklių link. Ištraukė stalčių, ant kurio Gruvesonas buvo užrašęs „Peteris Brisė“ ir šiandienos datą. Iškart atkreipė dėmesį, kad abi kojos sulenktos embriono poza. Tarsi *rigor mortis* vis dar būtų įsikibusi į galūnes, nors šaltas vanduo kaip tik turėjo sumažinti stingulį.

Negana to, jis pastebėjo, kad kūnas atrodė visai nesužalotas, o juk automobilis turėjo rėžtis į vandenį santykinai dideliu greičiu. Ant kairiojo peties nuo saugos diržo neliko jokios mėlynės, o po smarkių susidūrimų jų atsiranda beveik

visada. Ypač tais atvejais, kai oro pagalvė neišsiskleidžia, o tai nutinka dažniau, nei galėtum pamanyti. Kas nutiko šiuo konkrečiu atveju, Gruvesonas, aišku, nesugebėjo išsiaiškinti.

Priešingai nei kūnas, veidas buvo taip sužalotas ir toks sutinęs, kad tapatybę teko nustatyti kitais būdais. Sužalojimų gausiau nei pakankama, ir šis, rodos, ne daugiau kaip septyniasdešimt penkis kilogramus sveriantis vyras galėjo netekti sąmonės vien dėl jų. Ir, visai kaip buvo nurodyta šiaip jau paviršutiniškoje Gruvesono ataskaitoje, atrodo, kad būtent kairysis skruostikaulis su žiojinčia atvira žaizda iškart po akimi sugėrė didžiausią smūgį. Nors šiaip būtent dešinė ir kairė būdavo klasikinės Gruvesono klaidos.

Kita vertus... Nors gal visgi ne. Jis nuvijo tą mintį ir pasilenkė, kad atidžiau apžiūrėtų žaizdą. Ji atrodė santykinai švari, kraujo visai nedaug. Šiaip nieko keisto, turint omenyje, kad kūnas valandą ar dvi išbuvo po vandeniu. Tik dėl kažkokios priežasties tas kraujas lašas atrodė pridžiūvęs.

Einaras pasiėmė skalpelį ir atsargiai pakrapštė žaizdos kraštą. Kraujas iš tiesų buvo pridžiūvęs. Kaip tai galėjo būti? Atsakymo jis neturėjo, tačiau aiškiai pajuto, kaip per kūną nu-eina šurpuliukai. Mintis dar tik pradėjo ryškėti, tačiau, prieš įsitikinant, jam dar reikėjo atlikti kelis tyrimus. Galgi visai ne *rigor mortis* kalta dėl susitraukusios embriono pozos?

Sutankėjus pulsui ir į kraują plūstelėjus adrenalinui, jis iš viršutinės kišenės išsitraukė hemostatinį pincetą ir susitelkė į apatinę liemens dalį, kur, nors kūnas ir lieknas, jau buvo pradėję kauptis riebalai. Skalpelis perrėžė mėsą be jokių kliūčių ir po kelių gerai nutaikytų pjūvių jis galėjo pincetu paimti cukraus gabalėlio dydžio audinių mėginį.

Tarsi jį spaustų laikas, nulėkė koridoriumi iki laboratorijos, atpjovė ploną it lapas mėginio gabalėlį, padėjo jį ant objektinio stiklelio, uždėjo dengiamąjį stiklelį ir įjungė mikroskopą.

Netrukus jau galėjo konstatuoti, kad jo įtarimas buvo teisingas. Pridžiūvęs kraujas, santykinai nesužalotas kūnas ir embriono poza galėjo būti paaiškinti. Kaip tai nutiko, jis nepasakys. Bet tai išsiaiškinti buvo ne jo reikalas. Ir, aišku, prieš pradedant garsiai trimituoti, dar reikėjo atverti krūtinės ląstą ir detaliam iširti plaučius. Tačiau nerimo nebuvo nė lašo. Atvirkščiai, jis buvo įsitikinęs, kad Arnė Gruvesonas dar kartelį fatališkai suklydo.

Pagaliau... Rodėsi, kad nuo pečių akmuo nusirita, ir jis jautė, kaip lūpų kampučiai nebepaklūsta gravitacijai. Pagaliau, po beveik dvejų metų pertraukos jis, Kaselė, susipins pirmąją kasą.